

Sällskapsdjur i vården

-inverkan på dementa personers hälsa
och välbefinnande på äldreboende

FÖRFATTARE	Nicole Samfelt Sandra Sundqvist
PROGRAM/KURS	Sjuksköterskeprogrammet 180 Högskolepoäng Examensarbete i omvårdnad- Grundnivå H12 HT 2012
OMFATTNING	15 högskolepoäng
HANDLEDARE	Harshida Patel
EXAMINATOR	Nils Sjöström

Institutionen för Vårdvetenskap och hälsa

Sahlgrenska akademien

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Titel (svensk):	Sällskapsdjur i vården –inverkan på dementa personers hälsa och välbefinnande på äldreboende
Titel (engelsk):	Pets in care –impact on persons with dementias health and wellbeing at nursing homes
Arbetets art:	Självständigt arbete
Program/kurs/kurskod/:	Sjuksköterskeprogrammet 180 högskolepoäng/ Examensarbete i omvårdnad- Grundnivå 15 högskolepoäng/ OM5250
Kursbeteckning:	OM5250
Arbetets omfattning:	15 Högskolepoäng
Sidantal:	21 sidor
Författare:	Nicole Samfelt Sandra Sundqvist
Handledare:	Harshida Patel
Examinator:	Nils Sjöström

SAMMANFATTNING

Syftet med denna litteraturöversikt var att granska sällskapsdjurs inverkan på dementa personer boende på äldreboende hälsa och välbefinnande. Många människor har demenssjukdom, ca 140 000 personer i Sverige lever med demens varav ungefär hälften bor på äldreboende. Personer med demenssjukdom får ofta kognitiva nedsättningar och svårighet med att klara dagliga aktiviteter. Redan under 1700-talet började användningen av sällskapsdjur generellt inom vården. Detta har utvecklats genom åren och idag har ett 20-tal kommuner i Sverige börjat använda sig av bland annat hundar i vårdande syfte inom äldreboenden. Examensarbetet genomfördes som en litteraturöversikt där tidigare forskning kring sällskapsdjurs inverkan på dementa personer på äldreboende granskades. 11 vetenskapliga artiklar med kvantitativ och kvalitativ ansats kvalitetsgranskades och sammanställdes till ett resultat. Artiklarna analyserades utifrån Kate Erikssons definition av begreppet hälsa. I resultatet framkom det att sällskapsdjur har en positiv effekt på många av de symtom som är vanliga vid demenssjukdom. Bland annat kognitiva funktioner och beteendestörningar som apatiskt beteende, agitation och oro. Resultatet visade även en positiv effekt på dementa personers nutrition och aktivitet. Sällskapsdjur bidrog också till ökad glädje och välbefinnande hos de dementa personerna samt bidrog till mer sociala interaktioner. Avslutningsvis, sällskapsdjur har en positiv inverkan på dementa personers hälsa och välbefinnande på äldreboende. Därför anser vi att fler äldreboenden bör överväga att införa någon typ av sällskapsdjur. Men mer forskning behövs för att stärka dessa argument för att ge en större medvetenhet om sällskapsdjurs effekter på dementa personer.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid
1. INTRODUKTION	1
1.2. INLEDNING	1
2. BAKGRUND	1
2.1. HISTORIK	1
2.2. DEFINITIONER	2
Äldreboende	2
Sällskapsdjur	2
Vårdhund och besökshund	2
Animal Assisted Therapy	2
Animal Assisted Activity	3
Demens	3
2.3. TEORETISK FÖRANKRING	4
Hälsa	4
2.4. SÄLLSKAPSDJUR OCH DEMENTA PERSONER	5
2.5. SÄLLSKAPSDJUR PÅ ÄLDREBOENDE IDAG	5
3. PROBLEMFÖRMULERING & SYFTE	5
3.1. PROBLEMFÖRMULERING	5
3.2. SYFTE	6
4. METOD	6
4.1. VALD METOD	6
4.2. DATAINSAMLING OCH URVAL	6
4.3. DATAANALYS	6
4.4. FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN	7
5. RESULTAT	7
5.1. SUNDHET	7
Förbättrade kognitiva funktioner	7
Minskad agitation och oro	8
Minskat apatiskt beteende	9
5.2. FRISKHET	9
Ökad aktivitet	9
Ökad aptit	10
5.3. VÄLMÅGA	10
Förbättrad social interaktion	10
5.4. VÄLBEHAG	11
Förbättrat välbefinnande	11
6. DISKUSSION	11
6.1. METODDISKUSSION	11

6.2. RESULTATDISKUSSION	13
Sundhet	14
Friskhet	16
Välmåga	16
Välbehag	17
7. KONKLUSION	18
8. FRAMTIDA FORSKNING	18
9. REFERENSER	19
10. BILAGOR	
10.1. BILAGA 1. ARTIKELSÖKNING	
10.2. BILAGA 2. ARTIKELÖVERSIKT	
10.3. BILAGA 3. KVALITETSGRANSKNING KVALITATIV METOD	
10.4. BILAGA 4. KVALITETSGRANSKNING KVANTITATIV METOD	

1. INTRODUKTION

1.2. INLEDNING

Idag finns delade meningar om sällskapsdjur inom vården. I vissa sammanhang anses det som positivt då sällskapsdjur sägs skapa ett lugn framför allt hos dementa personer men också en trygghet. Det har visat sig att sällskapsdjur medför både psykiska och fysiska effekter som är positiva hos äldre. Vilket kan innebära allt mellan fysisk aktivitet i form av promenader och utomhusvistelser samt att kela eller titta på djuret. På så sätt får vårdtagare på äldreboenden en mer stimulerande vardag då ett djur också har mycket att ge tillbaka. Under vår verksamhetsförlagda utbildning på äldreboende såg vi hur man använde sig av vårdhundar på demensavdelningar. Då väcktes frågan hos oss, vilka effekter sällskapsdjur har hos personer med demenssjukdom på äldreboende. Vi önskade få en djupare förståelse kring ämnet. I vårt arbete fokuserar vi på sällskapsdjurs effekt på hälsa och välbefinnande hos dementa personer på äldreboenden. Eftersom hälsa är ett vitt begrepp har vi valt att begränsa oss till den vardagliga hälsan hos dementa personer på äldreboenden.

2. BAKGRUND

2.1 HISTORIK

Under 1700- talet började användningen av djur i vården då de användes inom psykiatri. En av de första institutionerna som bedrev en verksamhet med djur i vården var ett mentalsjukhus i Storbritannien. På den tiden användes gårdsdjur som kor, höns, grisar och hästar mm. Djuren sågs som en mild och mänsklig behandling för psykiska sjukdomar. Redan under den tiden kunde positiva effekter ses av djur i vården och konceptet spreds till andra länder. Efter flera år upptäcktes det att hundar och katter hade samma effekt som gårdsdjuren och istället började användningen av de mindre djuren som dessutom var mer lätthanterliga (1).

I USA började användningen av sällskapsdjur i vården under 1969 i syfte att behandla psykiskt krigsskadade män efter både första och andra världskriget. Efter detta började psykologen Boris Levinson att närmare undersöka hundens effekter på de krigsskadade soldaterna (1).

1980 publicerades en studie av forskarna Katcher, Lynch, Thomas och Friedmann som lade grunden för de positiva hälsoeffekter som sällskapsdjur hade i vårdande syfte. Denna studie fokuserade på djurens effekt på hjärt- och kärlsjukdomar samt återhämtning hos patienterna (1).

År 1990 bildades i USA en organisation, *International Association of Human Interaction Organizations (IAHAIO)*. Organisationen fokuserar på forskning kring hela världen med djur i vården som fokus och vartannat år arrangeras en stor konferens som inkluderar deltagande från alla länder för att ta upp aktuell forskning. År 1990 startades en organisation i Sverige av en svensk veterinär, Ulla Björnhammar för att öka förståelsen kring djurens positiva effekter inom vården. Dessa effekter innefattar sociala, fysiologiska samt psykologiska effekter hos människor (1).

2.2. DEFINITIONER

Äldreboende

Äldreboende är ett samlingsnamn för flera boenden med olika former av stöd ämnat för äldre. Det kan innefatta allt från hem för äldre med lättare service i form av personal som kommer till boendet som en trygghet för de äldre eller hem där de boende har ett servicelarm där personal bara kommer vid speciella behov. Det kan också innefatta särskilda boenden där äldre behöver konstant vård dygnet runt samt medicinsk vård av sjuksköterskor och läkare som finns på plats. Dessa typer av bostäder kan benämnas på olika sätt, till exempel seniorboende, demensboende, serviceboende, trygghetsboende mm. där benämningen äldreboende är ett samlingsnamn för de alla (2). Idag bor cirka 10 procent av alla personer över åttio år på någon typ av äldreboende. Att äldre skall kunna få hjälp i sina hem, oavsett vilken typ av institution de bor på bygger på att skapa en trygg miljö samt främja deras känsla av en självständig vardag (3).

Sällskapsdjur

Ett sällskapsdjur innebär ett djur som en människa har till sin egen vinning i form av nöje och sällskap. Den typen av nöje, sällskap samt stimulans som ett sällskapsdjur ger sin ägare är psykisk, fysisk samt social. Djur som inkluderas som sällskapsdjur är hund, katt, gnagare, fåglar samt alla typer av akvariedjur (4, 5).

Vårdhund och besökshund

En vårdhund är en hund med ett godkännande till sitt vårdande arbete. För att en hund idag skall definieras som vårdhund måste hunden först ha genomgått ett lämplighetstest för att se om hunden gör sig lämplig i ett vårdande syfte. Efter detta genomgår hunden en utbildning där både hunden och hundföraren utbildas. Hunden diplomas slutligen i form av ett avslutningstest med en nationell standard framställt av Swedish Standard Institute. För att en vårdhund skall få användas inom vården krävs en ordination av någon typ av legitimerad vårdpersonal. Syftet med vårdhundar är att genom lek motivera patienter till att stimulera samt träna olika nedsatta funktioner (6). Besökshund är en hund som ägs av en personal på ett äldreboende och som besöker äldreboendet några gånger i veckan (7).

Animal assisted therapy

Sällskapsdjur har använts sedan en lång tid tillbaka inom vården i terapeutiskt syfte. Animal assisted therapy (AAT) innebär att sällskapsdjuret är med och inverkar i en patients behandlingsprocess, ofta på ett sätt som är schemalagt (7). Målet med dessa behandlingsprocesser är att öka patientens fysiska, psykiska eller sociala funktioner (5).

AAT har funnits i vården sedan 1960 talet. Då användes främst hundar i vård av barn med autism. Senare började det användas inom äldre vården och framförallt inom demensvården, vilket förekommer än idag (7).

Animal assisted activity

Animal-assisted activity (AAA) innebär att sällskapsdjuret är med och inverkar på en patients allmänna aktivering och bidrar till positiva effekter genom djurets närvaro (7). Då man använder sig av AAA krävs mindre planering av teamet som arbetar med sällskapsdjuret och istället fokuseras det på att patienten tar eget initiativ till att interagera med sällskapsdjuret (5).

AAA har visat sig leda till flerdimensionell stimulans till människor i alla åldrar och används mycket inom demensvården. Personer med demens behöver stimulering som inte är språkberoende då ett flertal dementa har språkproblematik. AAA passar utmärkt som aktivitet då språket och kontakten med djuret sker spontant samtidigt som djuret lyssnar och inte ställer krav. Icke verbal kommunikation som beröring från patient till djur och tvärt om är en form av kommunikation som ökar stimulansen hos patienten (7).

Demens

Demens är en sjukdom som definieras med psykiska samt kognitiva funktionsnedsättningar som utgår från hjärnan. Det som främst kännetecknar en demenssjukdom är minnesstörningar och personlighetsförändringar men det finns också andra förmågor som blir nedsatta eller försvinner helt. Dessa är exempelvis talförmåga, förmåga att orientera sig eller förmåga att klara av dagliga aktiviteter i form av påklädning, matlagning, personlig hygien mm. (8). Många personer med demens visar tecken på agitation vilket är ett samlingsnamn för aggressivitet, irritabilitet, upprepningar av ord, ropande, ängslan och rastlöshet. Agitation uppstår ofta när dementa personer blir stressade eller vistas i en stressig miljö. Dementa personer kan hamna i ett apatiskt tillstånd där de drar sig in i sig själv och verkar omedvetna om allt runt omkring. Det beror ofta på att de är understimulerade eller desorienterade (9).

Uppskattningsvis finns det ca 142 000 personer i Sverige som lider av någon typ av demenssjukdom och ungefär hälften av de demenssjuka bor på äldreboende (10).

Det finns flera olika typer av demens och den vanligaste demenssjukdomen är Alzheimers. Denna typ av demens orsakas av att hjärnans nervceller successivt blir angripna av plack vilket bidrar till att hjärnans nervceller långsamt skrupnar. De vanligaste symtomen vid Alzheimers sjukdom är intellektuella symtom som minnesstörningar, talstörningar samt desorientering. Det är också dessa symtom som oftast framträder först. Andra symtom som funktionella symtom kan också identifieras så som svårigheter med aktiviteter i dagliga livet (ADL). Personer som drabbats av Alzheimers sjukdom kan också kännetecknas med beteendemässiga funktionsnedsättningar så som otåliga för stress, lättirriterade, agiterade och oroliga, de lider ofta av depression och ångest (11).

Frontallobsdemens är en annan typ av demens. Begreppet frontallobsdemens är ett samlingsnamn för flera olika grundsjukdomar på nervsystemet som liknar varandra. De vanligast förekommande frontallobssjukdomarna är Picks sjukdom, Frontallobsdegeneration av icke- Alzheimer typ och Amyotrofisk lateralskleros. Symtomen på frontallobsdemens kommer smygande och ofta före 65 års ålder. De

symtom som kännetecknar frontallobsdemens är psykiska symtom så som saknat omdöme, ingen sjukdomsinsikt, impulsivitet och hallucinationer. De affektiva symtom som visas vid frontallobsdemens är bland annat ångest, depression, hypokondri och saknad känslomässig empati mm. (11).

Det finns också flera andra typer av demenssjukdomar som orsakas av olika faktorer. Det kan vara allt från att skalltrauma, tumörer i hjärnan, olika infektioner som bidragit till demens exempelvis HIV och Encefalit mm. Det kan vara andra typer av vaskulär demens eller att man utsatt hjärnan för påfrestning genom främmande medel under en längre period, exempelvis droger eller alkohol (11).

2.3. TEORETISK FÖRANKRING

Ett av omvårdnadens huvudmål idag är att ge människor med sjukdom så god vård som möjligt. Att vårda en människa med demens handlar om att bevara god livskvalité genom att låta personen vara delaktig i den mån individen klarar av (9). Ett salutogent perspektiv inom vården innebär att se till friskfaktorer istället för sjukdomsfaktorer hos patienter. För att bevara hälsa sätts friskheten i fokus hos varje individ. Genom att ha ett salutogent förhållningssätt är målsättningen att människors hälsa, livskvalitet och välbefinnande ska bli så god som möjligt (12). Livskvalitet kan beskrivas som ett mått av välbefinnande hos en människa. Den subjektiva aspekten handlar om upplevelse av välbefinnande, medan den objektiva handlar om kropp och omgivning (13). I denna uppsats jämföras upplevelsen av att ha livskvalitet med upplevelsen av välbefinnande.

Hälsa

World Health Organisation (WHO) definition av vad hälsa är: *“Health is a state of complete physical, mental and social well being and not merely the absence of disease or infirmity”* (14).

Begreppet hälsa tolkas och beskrivs på olika sätt utifrån olika teoretiska perspektiv. Begreppet kan delas in i två huvudsakliga perspektiv. I det naturvetenskapliga perspektivet anses det att hälsa är motsats till sjukdom. Det innebär att målet till en god hälsa bygger på att bota och lindra sjukdom för att uppnå hälsa. Det humanistiska perspektivet ser istället hälsa relaterat till människan i sin helhet och att människans upplevda välbefinnande formar en persons hälsa (15).

Enligt omvårdnadsteoretikern Katie Eriksson (16) är hälsa en kombination av *sundhet, friskhet och välbefinnande*.

Sundhet som avser den psykiska hälsan fokuserar bland annat att vara orienterad, se verkligheten samt ha förmåga att kunna minnas. *Sundhet* avser också en människas handlingar vilket innebär att en person har en insikt i sina handlingars konsekvenser. *Friskhet* avser den fysiska hälsan och kontakt mellan människan och dennes miljö till exempel, hygien, nutrition, vila, aktivitet och stimulans (16).

Välbefinnande är en del av hälsa som individen själv upplever (16). Enligt Eriksson (17) delas välbefinnande in i två dimensioner, *välmåga och välbehag*. Trots att välbefinnande i sin helhet ses som en subjektiv dimension kan välmåga mätas i objektiva termer. Välmåga är det som ger social trygghet såsom ett socialt nätverk

samt ett hem. Välbehag innebär en subjektiv känsla av välbefinnande, glädje, vilja och positiva känslor (17).

Eriksson (16) menar att både begreppen sundhet och friskhet kan värderas både från en individs egna upplevelser och från en annan persons upplevelser som observerar individen till exempel vårdpersonal. Därför kan sundhet och friskhet mätas i objektiva termer. Uppfattningen om en individs sundhet eller friskhet kan skilja sig utifrån personernas olika iakttagelser eller tolkningar. En individ kan uppleva sig som sund och frisk medan den observerande personen inte bedömer individen som sådan. Välbefinnande är också ett tolkningsbegrepp som kan uppfattas på olika sätt hos olika individer. Det är känslan om det egna allmänna fysiska och psykiska tillståndet som betecknas som hälsa vilket är individuellt och unikt. Människan kan ha hälsa oberoende av vad samhället tycker, en sjukdomsdiagnos eller funktionshinder är inget hinder för att uppleva hälsa.

2.4. SÄLLSKAPSDJUR OCH DEMENTA PERSONER

Patienter med en demenssjukdom har i många fall en försämrad social kompetens då de ofta har kommunikationssvårigheter, ett förändrat kroppsspråk eller lider av depression. Detta kan i många fall leda till att personer med demens blir isolerade och tillsammans med en vårdhund går detta att träna upp. En tränad vårdhund är ämnad till att hjälpa vårdtagaren att ta kontakt med andra personer men först och främst bygger den upp en unik kontakt mellan vårdtagare och vårdhund vilket personalen inte alltid kan få (1).

Det har också visats att sällskapsdjur har en förmåga att genom sinnen kunna väcka minnen hos dementa personer. Beröring av sällskapsdjurens päls, lukter och ljud kan till exempel påminna om barndomsminnen eller tidigare sällskapsdjur (1).

2.5. SÄLLSKAPSDJUR PÅ ÄLDREBOENDE IDAG

Hundar och katter är anpassade att leva tillsammans med människor i samexistens och därför används de med fördel som sällskapsdjur på äldreboende. Andra djur som också kan användas som sällskapsdjur på äldreboenden är fåglar och fiskar mm. Hundar kan användas i två olika syften, antingen som besökshund eller vårdhund (7). Idag bedriver flera olika institutioner med bland annat Socialstyrelsen och Smittskyddsinstitutet ett samarbete med fokus på att införa vårdhundar i olika verksamheter utifrån en säker patientmiljö samt en godvård i fokus (6). Runt 20 kommuner i Sverige har infört hund i äldreboenden. Hur många äldreboenden i Sverige som använder sig av sällskapsdjur vet man inte. I USA är det betydligt mer vanligt att använda sig av sällskapsdjur i vården än i Sverige (7).

3. PROBLEMFÖRMULERING & SYFTE

3.1. PROBLEMFÖRMULERING

I bakgrunden beskrivs sällskapsdjurs påverkan hos dementa personer med nedsatta kognitiva funktioner. I litteraturen skrivs det om sällskapsdjurs positiva inverkan på dementa och varför man med fördel kan använda sig av sällskapsdjur i demensvården. Utifrån detta vill vi granska den senaste forskningen som gjorts med

sällskapsdjur på dementa personer som bor på äldreboenden för att se effekterna på hälsa och välbefinnande hos de dementa. Effekter kan bland annat påverka dementa personers beteenden och sociala relationer vilket kan bidra till ökad hälsa och välbefinnande. Sammanställningen till denna övergripande litteraturöversikt skall kunna användas för att få en ökad kunskap inom området samt motivera till en eventuell förbättring inom demensvård på äldreboenden.

3.2. SYFTE

Syftet med den här litteraturstudien är att undersöka sällskapsdjurs inverkan på hälsa och välbefinnande hos dementa personer boende på äldreboende.

4. METOD

4.1. VALD METOD

Vald metod för denna studie är litteraturöversikt enligt Fribergs (18) modell. Det är ett redskap för att få en inblick över kunskapsläget inom valt problemområde. Det material som används som underlag till denna litteraturöversikt är redan tolkat och analyserat i form av vetenskapliga artiklar och består av både kvalitativ samt kvantitativ forskning. Därför ansågs litteraturöversikt vara en lämplig metod att använda.

4.2. DATAINSAMLING OCH URVAL

Den systematiska artikelsökningen gjordes främst i Cinahl som är en vårdvetenskapligt inriktad databas, artiklar söktes även i databaserna Pubmed och Scopus. Sökord valdes efter syftet med detta examensarbete. De sökord som användes i olika kombinationer var: Animal assisted therapy, animal assisted activity, Alzheimer's disease, dementia, pet therapy, dog, pet, nursing home och companion animal. En av artiklarna (19) som valts ut till resultatet hittades i referenslistan på en annan artikel och söktes därför manuellt i Summon. I bilaga 1 ses en översikt av artikelsökningarna.

Inklusionskriterier för artiklarna var: högst 12 år gamla, tillgängliga i fulltext, *peer reviewed*, skulle handla om någon typ av sällskapsdjur, deltagarna skulle vara bosatta på äldreboende och deltagarna skulle vara diagnostiserade med någon typ av demens. Artikelsökningen begränsades inte till var i världen studierna var gjorda utan alla delar av världen inkluderades. Det söktes efter både kvantitativa och kvalitativa studier. Först lästes artiklarnas titel och verkade titeln relevant lästes artikelns abstrakt. Om artikelns syfte var relevant lästes hela artikeln igenom. Målet var att artiklarnas syfte skulle belysa sällskapsdjurs effekt på dementa personer som bor på äldreboende relaterat till hälsa och välbefinnande. Elva vetenskapliga artiklar som var empiriska studier valdes slutligen ut, tre kvalitativa och åtta kvantitativa.

4.3. DATAANALYS

Artiklarna som valts ut under datainsamlingen lästes noggrant igenom flera gånger av båda författarna till detta examensarbete. Enligt Fribergs (18) metod för sammanställning av artiklarna identifierades likheter och skillnader i artiklarnas

resultat. En kort sammanfattning av artiklarna presenteras i bilaga 2. Därefter delades artiklarnas resultat in i relevanta kategorier passande till litteraturstudiens syfte och utifrån Erikssons (16) definition av begreppet hälsa. Under hennes domäner som beskriver hälsa delades resultatet in i sju olika kategorier som kom att ligga till grund för resultatet.

För att bedöma de utvalda artiklarnas kvalitet, kvalitetsgranskades samtliga 11 artiklar enligt Willman et al. (20) checklista för kvalitativa och kvantitativa artiklar (bilaga 3 och 4) Artiklarnas kvalitet bedömdes därefter som hög, medel eller låg, detta ses i artikelöversikten i bilaga 2.

4.4. FORSKNINGSETISKA ÖVERVÄGANDEN

Det framgick i tre av de valda artiklarna att de var godkända av etisk forskningskommitté (21, 23). Övriga artiklar har antingen tillfrågat deltagarna i studien, anhöriga eller förmyndare om godkännande till medverkande i studien. I en artikel (24) diskuteras ingenting kring etik eller om de frågat någon deltagande i studien om godkännande.

5. RESULTAT

Vi har valt att dela in resultaten av litteraturanalysen i kategorier utifrån Katie Erikssons (16) definition av begreppet hälsa och hennes domäner *sundhet, friskhet, välmåga och välbehag*. Domänen sundhet handlar om förbättrad kognition och beteendestörningar med kategorierna förbättrad kognitiv funktion, minskad agitation och oro samt minskat apatiskt beteende. I friskhet rubriceras ökad aktivitet och ökad aptit som två kategorier. De beskriver en förbättrad vardag genom ökad aktivitetsgrad samt ett ökat matintag. Välmåga skildrar förbättrad socialisering där förbättrad social interaktion är en kategori. Domänen välbehag handlar om en ökad tillfredsställelse med ökat välbefinnande som kategori.

5.1. SUNDHET

Förbättrade kognitiva funktioner

AAT har en positiv effekt på kognitiva funktioner hos dementa personer. Moretti et al. (23) menar att Mini-Mental State Examination (MMSE) som är en skala som klassificerar graden av kognitiv nedsättning vid demenssjukdom, förbättrades hos deltagarna i studien efter djurterapi. Genom inomhus- och utomhusaktiviteter med fyra hundar tenderade respondenterna att ha förbättrat sin kognitiva status efter sex veckor (23). Detta visade sig även i en annan studie (21) där hundar användes för att studera de långsiktiga effekterna av AAT på dementa personer. I de kognitiva funktionerna förbättrades bland annat förmåga till fysisk orientering. Under det år som studien pågick gav AAT störst effekt de första sex månaderna och under de sista sex månaderna var effekterna fortfarande på en högre nivå jämfört med före studien men försämrades något (21).

Ett sällskapsdjur bidrar till både ökad minnesförmåga och orienteringsförmåga menar Katsinas (25). I hennes studie besökte en hund ett äldreboende under tisdagar och fredagar, genom detta kunde deltagarna i studien räkna ut vilken dag i veckan

det var beroende på om hunden var där eller inte. De kunde även minnas om hunden varit där föregående dag och när den skulle komma nästa gång. De resonerade med varandra;

” If she had come one time, and come yesterday, then today was Wednesday. If the dog was here a second time during the week, then today had to be Friday.” s. 27 (25).

I en studie (21) som gjordes i Japan kunde informanterna ropa hundarnas namn och kom ihåg att de hade lekt med hundarna under föregående sessioner med AAT trots att dåligt minne var det övergripande problemet hos deltagarna (21). I studien av Moretti et al. (23) sade deltagarna att effekten av djurterapi hade framkallat gamla minnen (23). Detta framkom även i Richesons (26) studie där några av deltagarna tog upp gamla minnen med hundar som de haft tidigare i livet samt att några av deltagarna talade om när hundarna hade varit på besök eller när de skulle komma nästa gång. Motomura et al. (19) beskrev att han inte kunde finna några skillnader i resultatet på MMSE vad det gällde de kognitiva funktionerna efter AAT.

Minskad agitation och oro

Flera studier visade att sällskapsdjur på äldreboende kunde minska dementa personers agiterande beteende (23, 24, 26-28). McCabe et al.(24) studerade samband mellan en permanent bosatt hund på äldreboende och dementa personers beteendemässiga störningar. De boendes beteenden mättes med Behavior Problem Scale. Resultatet visade att en permanent bosatt hund på äldreboendet bidrog till att problematiska beteenden minskade under studiens gång hos deltagarna. Positiva effekter påvisades på agitation och ovilja till samarbete samt rastlöst beteende.

Richesons (26) genomförde en studie på ett äldreboende med dementa personer där deltagarna medverkade i AAT. De fick besök av hundar fem dagar i veckan under tre veckor. Det framkom att deltagarnas agiterande beteenden minskade under interventionsperioden med AAT. Forskarna undersökte också om deltagarnas minskade agitationsproblem förändrats en tid efter interventionen med AAT då deltagarna återvänt till sina dagliga rutiner utan AAT. Resultatet av detta visade en ökning av agiterade beteenden hos deltagarna en tid efter att interventionen med AAT avslutats (26). Sellers (28) visade också AAT's positiva effekt på dementas agiterade beteende.

Moretti et al. (23) beskrev en dement kvinna med beteendeproblematik som bland annat var utåtagerande mot andra boende och personal. Efter att kvinnan börjat delta i djurterapi, där hon fick träffa en hund ledde det till minskning av hennes problem. I början under AAT höll hon ett hårt tag i hunden och vägrade släppa den, efter några sessioner lärde hon sig att släppa hunden varsamt eller gav den till en annan boende då personalen bad henne. Kvinnan blev mindre upprörd och orolig samt kände sig lugnare under dagarna och kunde fridfullt titta på de andra boende.

Ett djur i form av en robot kunde i vissa situationer vara ett bra substitut för ett levande sällskapsdjur då detta medförde en del begränsningar och svårigheter menar Libin et al. (27) i sin studie. Forskarna menade att ett djur behöver regelbunden omsorg och kan orsaka allergiska reaktioner hos personal och de boende på ett

äldreboende. Ett djur kan också vara oberäkneligt och skulle kunna skada dementa personer eller själv bli skadat. I studien undersöktes det vad en robot i form av en katt hade för effekter på dementa personer och om det visades någon skillnad i användandet av en robotkatt eller en katt i plyshtyg. Det framkom att det inte var någon större skillnad mellan att låta dementa personer interagera med en plyschkatt eller en robotkatt då effekterna blev desamma. Informanternas agiterade beteende minskade signifikant under sessionerna. De visade en minskning av oro och ilska som däremot inte gav ett signifikant resultat (27). Det framkom att deltagarna som fick träffa levande djur vid AAT i Moretti et al. (23) studie upplevde att djuren hade en lugnande inverkan på dem.

Minskat apatiskt beteende

Att sällskapsdjur hade en god effekt på apatiskt beteende hos de dementa deltagarna framkom i två studier (19, 25). I en japansk studie (19) där hundar deltog i ett AAT program gjordes en utvärdering av effekterna av AAT på dementa personer på ett äldreboende. Apati mättes med hjälp av Apati Scale som utvärderade aktivitet och apati hos deltagarna före och efter perioden med interventionen. Sällskapsdjuren visade sig ha en positiv effekt på apati som minskade hos deltagarna i studien (19). Detta stärktes i Katsinas (25) studie som visade att vårdhunden som besökte ett äldreboendet självmant sökte upp personer som har gått in i ett apatiskt tillstånd och försökte få kontakt med dem. Hunden puffade, skällde försiktigt och blåste luft på den apatiska personen tills hunden fick respons. Det tog vanligtvis mellan 15-20 minuter innan personen i det apatiska tillståndet ”kom tillbaka” och började ge reaktion till aktiviteter som pågick i omgivningen.

5.2. FRISKHET

Ökad aktivitet

I Richesons (26) studie framgick det att de boende upplevdes som mer alerta och aktiva under studiens gång i förhållande till innan. Även en ökad spontan aktivitet hos deltagarna kunde observeras i en studie (21). I studien beskrivs en dement man som vägrade röra sin arm innan deltagande i AAT, efter att ha träffat en hund började röra armen igen och kastade leksaker till hunden. Han lekte med hunden och skrattade ofta under AAT sessionerna. Även efter terapin var han mer aktiv än vanligt och började kunna koncentrera sig på något under några timmar vilket han inte klarat av tidigare.

Katsinas (25) beskrev hur de personer som var kapabla att gå själva fick möjlighet att gå en promenad. De kunde gå både utomhus och inomhus tillsammans med terapihunden på egen hand utan personal. Detta var en säker promenad då hunden gick i samma takt som deltagaren, samtidigt som hunden övervakade och ledde tillbaka personen till gruppen av de övriga deltagarna på kommando från personalen. Författaren menar att stunden av självständig promenad med hunden betydde mycket för en del deltagare. Det var en trygg och nöjsam stund som gav en känsla av frihet för individen och en meningsfull aktivitet i vardagen.

Ökad aptit

En studie av Edwards och Beck (29) visade att AAT hade en positiv effekt på dementa personers matintag. Forskarna jämförde två grupper, en interventionsgrupp som i samband med måltider fick titta på ett akvarium med levande exotiska fiskar och en kontrollgrupp som i samband med måltider fick titta på en tavla med exotiska fiskar. Forskarnas resultat visade att majoriteten av deltagarna som fick uppleva levande fiskar i samband med sina måltider hade gått upp i vikt efter studiens gång i jämförelse med kontrollgruppen. Medelvärdet som deltagarna som fick se det riktiga akvariet ökade i vikt var 0,7kg. Resultatet sågs inte bara i en viktökning hos deltagarna i interventionsgruppen utan också genom ett ökat matintag då forskarna vägde deltagarnas portioner innan och efter måltiderna i båda grupperna.

Personalen på boendet noterade att deltagarna i helhet satt längre under måltiderna i samband med att de tittade på fiskarna. Personer som tidigare varit oroliga eller vandrat omkring under måltiderna var lugnare vilket bidrog till ett ökat matintag. Likaså noterades det att personer som tidigare upplevts som slöa under måltiderna, var mer vakna. Andra positiva effekter som noterades var att mängden måltidssubstitut så som näringsdrycker mm. också minskade under studiens gång (29).

5.3. VÄLMÅGA

Förbättrad social interaktion

Flera av studierna kom fram till att sällskapsdjur hade en positiv effekt på dementa personers sociala interaktioner (22, 25, 26, 28, 30). I en studie där forskarnas syfte var att undersöka sällskapsdjurs effekt på dementa personer fick boende på ett äldreboende interagera med olika typer av sällskapsdjur. I studien användes hundar och katter, men även kaniner och grisar under interventionen. Resultaten visade att deltagarna i studien till följd av sällskapsdjurens införande på boendet visade ökad social interaktion mellan varandra och djuren. Personalen på äldreboendet observerade att de boende ofta pratade med varandra om djuren, både under och efter interventionen. De berättade om djur de själva ägt och några visade upp kort på djuren (22). Att sällskapsdjur ökar sociala interaktioner mellan människor visas också i Katsinas (25) studie. Författaren beskrev att de boende pratade mycket med varandra om hunden och om vad hunden gjorde. De pratade också både med personal samt övriga boende om hundar som de tidigare ägt. Deltagarna interagerade med hunden genom att de ropade på den, visslade och klappade händerna för att få den att komma till dem.

I Richesons studie (26) undersöktes om effekten av AAT hade någon inverkan på de deltagandes sociala beteenden. Resultatet visade att deltagarnas sociala interaktion med djuren hade ökat från första veckan av AAT i jämförelse med den sista veckan av AAT. Utifrån detta resultat drogs slutsatsen att sällskapsdjur hade en positiv effekt på dementas sociala interaktioner (26). Sellers (28) beskriver i sin studie ett ökat medelvärde på Social Behavior Observation Checklist som användes för att mäta deltagarnas sociala beteenden. Alla deltagande visade på en ökad social interaktion i samband med att de deltagit i AAT i jämförelse med de två faserna som inte innefattade AAT.

I en amerikansk studie (30) jämfördes levande katter med en leksakskatt i plyshtyg effekt på verbal kommunikation hos dementa personer på ett äldreboende. Under sessioner fick deltagarna sitta i ett rum runt ett bord med antingen levande katter som stimuli, plyschkatt eller inget stimuli. Deltagarnas verbala kommunikation spelades in och delades upp i tre olika kategorier, antal ord, inledda konversationer och meningsfull information. Det visades att de levande katterna bidrog till ökad kommunikation mellan deltagarna i alla tre kategorier jämfört med utan stimuli. Även plyschkatten bidrog till en något ökad kommunikation men inte lika mycket som levande katter. Deltagarna klappade och pratade till de levande katterna mer än de gjorde till plyschkatten.

5.4. VÄLBEHAG

Förbättrat välbefinnande

Moretti et al. (23) använde i studien ett formulär där personer på äldreboende själva fick skatta sin upplevelse av livskvalitet. 50 procent av deltagarna var dementa och de övriga hade depression eller psykosjukdom. De frågor som fanns med i denna enkät om livskvalitet handlade om deltagarnas matvanor, engagemang i vardagen, sovvanor och hur tillfredsställda de känner sig i personliga relationer. Resultatet visade en ökad känsla av välbefinnande hos majoriteten av deltagarna efter AAT. Majoriteten av deltagarna kände att AAT var underhållande då de flesta upplevt glädje under sessionerna och ville därför fortsätta med detta (23). Deltagarna i en annan studie tyckte att det var så kul att delta i AAT att de ville göra det igen. De sa även att de tyckte om hundarna som var del av terapiprogrammet (19). Detta stärks i studien av Prosser (22) som menar att deltagarna upplevde glädje av att vistas tillsammans med sällskapsdjuren och att det medförde en variation i det dagliga livet. En deltagare uttryckte sig såhär om sessionerna tillsammans med sällskapsdjuren;

” made me feel good, a highlight in a predictable life ” s. 32 (22).

Även Kawamura et al. (21) beskriver att AAT bidrog till positiva emotionella känslor hos deltagarna som fanns kvar även efter att AAT avslutats och att effekterna tolkas som välbefinnande hos deltagarna.

6. DISKUSSION

6.1. METODDISKUSSION

Syftet med den här litteraturstudien var att hitta forskning som belyste sällskapsdjurs inverkan på välbefinnande och hälsa hos dementa personer boende på äldreboende. Metoden litteraturöversikt enligt Friberg (18) var en passande vald metod till detta arbete, då det var lätt att sammanställa likheter och skillnader i de 11 vetenskapliga artiklar som valts ut till resultatet. Vi upplevde att det fanns ett begränsat antal vetenskapliga artiklar som berörde sällskapsdjurs effekter på dementa personer på äldreboende. De artiklar som vi fick fram och ansåg var relevanta utifrån vårt syfte återkom efter upprepade sökningar med sökorden i olika kombinationer samt i olika databaser. Därför tror vi inte att vi hade kunnat få fram fler artiklar som var

relevanta till vårt syfte även om vi använt andra sökord. Vi utgår från att då ämnet är snävt finns det endast en begränsad mängd forskning gjord. Vi sökte även artiklar med sökorden well-being och health då det ansågs att sökorden var lämpliga till syftet med arbetet. Sökningen med dessa sökord gav inga relevanta träffar.

Av de elva artiklar som valts ut var tre stycken kvalitativa och resten kvantitativa. Vi ansåg att det berikade resultatet att använda forskning av båda delarna. Vi hade väntat oss att få fram mer kvalitativ forskning innan sökningen efter artiklarna påbörjades och trodde att forskningen skulle grunda sig mer i dementa personernas upplevelser. Samtidigt insåg vi att det är svårt att få fram ett rättvist resultat. Detta eftersom respondenterna var dementa personer med kognitiv svikt, som inte alltid är verklighetsorienterade och som kan ha svårighet med verbal kommunikation. I de kvalitativa artiklarna vi fick fram har forskarna främst använt sig av observationer som metod.

Vi valde till en början att begränsa oss till att artiklarna som äldst fick vara tio år gamla för att få ett så aktuellt resultat som möjligt. Vi påträffade en artikel (25) som var från år 2000, alltså tolv år gammal som vi ansåg hade hög kvalitet och ett intressant resultat så den inkluderades. Detta resulterade i att vi begränsade oss till att artiklarna högst fick vara tolv år gamla. Studierna som artiklarna grundar sig på är från olika delar av världen. Sex från Nordamerika, två från Europa, två från Asien och en från Australien. Detta kan stärka trovärdigheten i artiklarnas resultat då det visar liknande resultat från olika världsdelar. Samtidigt kan det vara en svaghet då vi inte vet ländernas olika syn på vad ett äldreboende är eller då synen på djurs värdighet kan variera mellan länderna. Detta kan ha påverkat resultatet som därmed kan göra att det inte är överförbart till ett äldreboende i Sverige. Vi begränsade oss inte heller till vilken typ av sällskapsdjur som forskarna använde sig av i studierna. Anledningen till detta var att vi ville studera olika typer av sällskapsdjur och därmed få en större bredd på resultatet. I en artikel (27) använde forskarna sig av en robot i form av en katt samt en plyschkatt för att jämföra om det fanns någon skillnad hos effekterna på dementa personer. Detta ansåg vi var en intressant vinkel att ta med i resultatet även om det inte handlar om ett levande sällskapsdjur för att jämföra om det kunde vara ett bra substitut.

Vissa artiklars resultat innehöll information som vi valde att inte inkludera i litteraturstudien arbetet då det inte var relevant till syftet. Bland annat sällskapsdjurs effekt på medicinintag och medicinkostnader.

Kvalitetsgranskningen gjordes fortlöpande efter samma mall utefter om artiklarna var kvantitativa eller kvalitativa, vilket gjorde det lätt att jämföra vilka som höll en hög eller lägre kvalitet. Det var vi själva som kvalitetsbedömde artiklarna och vår subjektiva uppfattning delade in artiklarna i hög, medel och låg kvalitet. De flesta av de granskade studierna var av medel kvalitet, några var av hög kvalitet och en artikel (19) bedömdes ha en låg kvalitet. Studien av låg kvalitet hade få deltagare, inga kontrollgrupper och pågick under en kort tid. Vi valde ändå att inkludera artikeln eftersom vi ansåg att artikelns resultat var av intresse samt att en stor del av resultatet överensstämde med de övriga artiklarnas resultat. Vi hade önskat att fler av artiklarna höll hög kvalitet vilket hade kunnat stärka resultatet, men det fanns ett begränsat antal artiklar som vi ansåg som relevanta till vårt syfte. Vi tror ändå att

artiklarna har kunnat ge en god översikt över det aktuella kunskapsläget då resultaten i de olika artiklarna har stämt bra överens med varandra.

Det uppmärksammades att två av artiklarna (26, 28) som valts ut till resultatet hade som inklusionskriterier i sina studier att deltagarna skulle ha ett intresse i djur. Detta tror vi kan ha påverkat resultatet i dessa två artiklar genom att resultatet visar bättre effekter. Resultatet blir inte lika överförbart till ett annat äldreboende där inte alla delar samma intresse kring djur.

En svaghet hos artiklarna överlag sågs i att det nästan bara var kvinnliga deltagare i studierna samt små populationer. Vi tror att detta kan ha en påverkan på resultatet jämfört med om det vart en jämnare genusfördelning och fler deltagare. Dock anser vi att en förklaring till detta är att kvinnor har en längre livslängd och att majoriteten av de som bor på äldreboende består av kvinnor. Dessutom tror vi att det kan finnas svårigheter i att studera dementa personer i större grupper.

Några av de valda artiklarna var godkända av etiska kommittéer men vi hade önskat att alla var godkända. I alla studier utom en har forskarna haft ett etiskt förhållningssätt genom att de frågat om godkännande till att medverka i studien från respondenternas anhöriga/förmyndare. Studien av McCabe et al. (24) som inte diskuterar något om etik valde vi att ta med i vårt resultat ändå eftersom den är publicerad och därmed granskad. I artikeln observerar personalen på äldreboendet deltagarnas problembeteenden i samband med hur en hund påverkar dessa beteenden och vi tror inte att det påverkar deras resultat något. Dock ser vi detta som en svaghet i artikeln. Vi uppfattade inte att författarna till samtliga artiklar tog upp några tydliga resonemang eller reflektioner kring etik vilket också kan ses som en brist hos artiklarna. Vi anser att det kan vara etiskt svårt att göra studier på dementa personer då vi inser begränsningarna att dementa personer inte själva kan ge medgivande till medverkan i studien på grund av sjukdomsbilden.

6.2. RESULTATDISKUSSION

Syftet med den här litteraturstudien var att undersöka sällskapsdjurs inverkan på dementa personers hälsa och välbefinnande boende på äldreboende. Om man utgår från Erikssons (16) teori om hälsans olika delar *Sundhet, friskhet och välbefinnande* visar resultatet att sällskapsdjur har en positiv effekt på dessa tre faktorer vilket bidrar till bättre hälsa och välbefinnande hos dementa personer.

Resultatet kategoriserades utefter Erikssons (16, 17) definition av begreppet hälsa eftersom vi tyckte att det var lättare att få en översiktlig bild av sällskapsdjurs inverkan på dementa personers hälsa och välbefinnande. Då Eriksson menar att sundhet avser den psykiska hälsan tolkade vi kognitiva funktioner, agitation och oro samt apatiskt beteende som uttryck för psykisk hälsa. Friskhet handlar om den fysiska hälsan därför ansåg vi att nutrition och aktivitet tillhörde den fysiska hälsan. Hon beskriver att välmåga bland annat handlar om att ha ett socialt nätverk. Av den orsaken tolkade vi socialt beteende som en passande kategori under domänen välmåga. Under välbehag placerades välbefinnande då välbehag handlar om upplevelse av välbefinnande.

Sundhet

I vår sammanställning av artiklar framgår det tydligt i flera artiklar att sällskapsdjur har en positiv effekt på den psykiska hälsan hos dementa personer på äldreboende. Eriksson (16) menar att sundhet är en av huvuddelarna av hälsa och att det speglar den psykiska hälsan. Utifrån sundhet ses detta i att sällskapsdjur har en positiv effekt på kognitiva funktioner hos dementa personer, bland annat på orienteringsförmåga och minne (21, 23, 25, 26). Kognitiv svikt är ett vanligt problem för personer med demenssjukdom och kan göra det svårt för dessa personer att klara av ADL (11). Därför anser vi att ett centralt mål för omvårdnaden av personer med demenssjukdom är att försöka stimulera och bibehålla den kognitiva förmågan så långt det är möjligt. Detta delvis för att individerna skall känna en självständighet i att klara av delar av sin vardag på egen hand vilket kan vara betydande för hälsan. Resultatet i den här litteraturöversikten visar att man med hjälp av sällskapsdjur kan erbjuda dementa personer på äldreboende stimulans för att träna upp samt underhålla deras kognitiva förmågor.

Eriksson (16) framställer sundhet som vikten av att kunna orientera sig samt kunna se verkligheten som en del av hälsa. En person med demenssjukdom kan inte alltid se verkligheten och orientera sig då det ingår i sjukdomsbilden. Däremot anser vi att dementa personer kan uppnå sundhet genom att stimulera kognitiva funktioner samt bevara dem på en individuell nivå. Då kognitiva funktioner är viktiga för personer med demens ser vi sällskapsdjur som ett hjälpmedel till att bevara dessa.

Det är känt att dementa personer kan bli apatiska om de blir understimulerade eller desorienterade (9). Två studier (19, 25) visade att sällskapsdjur kunde motverka apatiskt beteende. Detta visar bland annat vikten av att försöka hålla dementa personer stimulerade för att motverka apati vilket vi tror kan vara svårt på ett äldreboende där personalen inte alltid räcker till. Därför anser vi att sällskapsdjur kan ge stimulans till äldre genom att de boende har något att se på, känna på och aktivera sig med. En kortvarig effekt av AAT i Kawamuras studie (21) kan bero på att forskarna inte varierade AAT i tillräcklig mån under undersökningen. De hade exempelvis kunnat planera in olika aktiviteter tillsammans med hundarna i olika typer av miljöer.

Sällskapsdjur i vården används som rehabiliteringsredskap bland annat till att öka minnesförmågan (1). Detta påstående har stärkts då det framkom ur flera artiklar att sällskapsdjur visat effekter på en ökad minnesförmåga hos dementa personer på äldreboende (21, 23, 25, 26). Efter granskning av artiklarna visades det att användningen av sällskapsdjur bland dementa på äldreboende framkallade gamla minnen hos deltagarna i form av djur som deltagarna tidigare ägt. De mindes också djurens namn och att de besökt äldreboendet. I en undersökning visade att det sig att de dementa personerna använde hunden som referens för att minnas vilken dag i veckan det var (25). Erikssons (16) teori pekar på att förmågan att minnas är viktigt för hälsan. Det är viktigt att dementa personer underhåller sin förmåga att minnas genom att komma ihåg namnet på hunden samt minnas sina egna djur bland annat genom olika sinnen som ljud och lukt då positiva minnen bidrar till positiva känslor.

Motomura et al.(19) fann kontroversiella resultat jämfört med de övriga studier (21, 23, 25, 26) som också undersökt sällskapsdjurs effekt på kognitiv förmåga. Motomura et al.(19) menade att sällskapsdjur inte hade någon effekt på kognitiva funktioner hos dementa personer på äldreboende. Detta kan bero på den låga kvalitén enligt bedömningskriterierna. Studiens låga kvalitet kan bero på få antal deltagande i studien eller att AAT bara pågick under några dagar. Det kanske behövs längre tid för att AAT ska ge någon effekt. Det kan också bero på att hundarna de använt sig av i studien kanske inte passade ihop med informanterna i studien. Katsinas (25) beskrev positiva effekter som berodde på hundens goda förmåga att ta egna initiativ och den fina kontakten som hunden hade med deltagarna. Detta kan vara en orsak till att de fick så goda resultat i hennes studie.

Sällskapsdjur hade en positiv effekt på deltagarnas apatiska beteende (19, 25). Apatiskt beteende kan triggas igång av bland annat understimulering och desorientering. Det stärker resultatet att sällskapsdjur bidrar till positiv effekt i form av ökad orientering samt stimulering av kognitiva funktionerna då det kunde påvisas en positiv effekt på det apatiska beteendet. Vårt resultat visar att sällskapsdjur har en lugnande inverkan på bland annat agitation, oro och apati. Eftersom minskad agitation och oro samt minskat apatiskt beteende handlar om den psykiska hälsan kategoriseras det enligt Erikssons (16) definition av hälsa som en del av sundhet. Hon menar att den psykiska hälsan är en av byggstenarna till sundhet. Det är viktigt för dementa personer att kunna känna ett psykiskt lugn för att minska agitation och oro.

Flera studier som undersökt dementas agiterade beteende och dess påverkan i samband med AAT visar ett liknande resultat med positiva effekter av AAT (23, 24, 26-28). Två studier (26, 28) visade att under AAT minskade deltagarnas agiterade beteende men agitationen ökade en tid efter att AAT interventionerna avslutats. Utifrån detta dras slutsatsen att sällskapsdjur har en positiv effekt på dementas olika problembeteenden och att personal på boende eller andra ledningar kontinuerligt bör underhålla användandet av AAT. Det är också viktigt med kontinuitet i användningen av sällskapsdjur i samband med dementa personer. Då dementa personer som lider av kognitiv svikt är det bra att skapa en rutin, undvika oroliga moment och på så sätt skapa en trygghet i sin miljö och vardag. En stressig miljö kan istället utlösa ytterligare agitation. Ett lugnare beteende ger dementa ökad hälsa samt att det medför en lugnare miljö för både övriga boende, personal och närstående.

Att använda sig av sällskapsdjur på äldreboende kan också medföra olika svårigheter i form av allergi eller rädsla för djur som i första hand måste respekteras. En studie (27) som undersökt användningen av plyschkatt eller robotkatt istället för levande djur visade en signifikant positiv effekt på deltagarnas agiterade beteenden. Utifrån denna studie kan slutsatser dras att trots olika hinder för användandet av levande sällskapsdjur i vården kan vårdpersonal ändå stimulera samt minska agiterat beteende hos dementa. Dock vet vi inte om effekten är lika god som vid användning av levande djur och det hade varit intressant om studien (27) jämfört levande djur i förhållande till plyschdjur samt robotkatten. Våra egna reflektioner är att levande djur har en något bättre effekt än plysch- eller robotdjur då en annan studie (30) som undersökt levande djur i förhållande till robotdjurs effekter på kommunikation visade en bättre effekt av de levande djuren.

Att ha en god psykisk hälsa bidrar objektivt sett till att en person har hälsa enligt Eriksson (16). Vi tror att vara mer orienterad, uppleva gamla minnen och att vara mer emotionellt stabil ger en subjektiv känsla av välbefinnande för de dementa personerna som också bidrar till en bättre hälsa och välbefinnande.

Friskhet

Friskhet är en viktig del av hälsan då saknaden av friskhet kan innebära stora konsekvenser på hälsan. Resultatet visade att sällskapsdjur har en god effekt på aktivitet. Enligt Erikssons (16) teori beskrivs friskhet i olika faktum som är livsnödvändiga för människan. De delar av friskhet som vi betraktat utifrån vårt resultat är att sällskapsdjur har positiva effekter på dementa personers aktivitet och nutrition.

Vi anser att det är viktigt att stimulera aktivitet samt hos dementa personer. För att genom ett salutogent perspektiv kunna bevara den friskhet som finns hos varje individ och på så sätt sträva mot bättre hälsa (12).

Majoriteten av forskarna har använt sig av hundar eller katter i sina forskningar medan en av studierna (29) använt sig av akvariefiskar för att undersöka nutritionen hos dementa personer. Denna studie beskriver en ökad aptit samt ökad vikt hos deltagarna som fick åskåda fiskar i samband med måltid. Detta är intressant då en enkel åtgärd som att titta på ett akvarium kan bevara hälsa hos dementa personer. Akvariefiskar är en enkel omvårdnadsåtgärd eftersom sällskapsdjur kan innebära olika svårigheter i vården. De svagheter som vi noterat kring studien var att den endast varade i 16 veckor och att vi inte vet om deltagarna fick en ökad aptit till följd av att ett nytt intressant objekt uppkommit i interiören eller om intresset för fiskarna kan komma att avta med tiden.

Välmåga

Eriksson (17) beskriver att trots att välmåga ses som subjektivt kan den också mätas genom objektiva faktorer. En objektiv faktor av välmåga som kan mätas objektivt är en persons sociala nätverk vilket har betydelse för en individs hälsa. Det kan vara svårt att få en bild av en dement persons subjektiva upplevelse av välbefinnande då de kan ha svårt att uttrycka detta i ord. Objektivt sett kan välbefinnande ses genom en persons välmåga (17). Bland annat genom resultatet av de observationer som gjorts kring deltagarnas sociala interaktioner.

Vårt resultat visar att sällskapsdjur har en positiv inverkan på informanternas sociala interaktioner både mellan varandra och djuren. Närvaron av sällskapsdjur främjade utvecklingen av relationer till andra människor och öppnade upp för samtalsämnen kring djuret då djuret användes som referens. Deltagarna interagerade även med sällskapsdjuren, de pratade, ropade och klappade dem. Prosser et al. (22) beskriver att de använt sig av olika typer av sällskapsdjur vilket har en positiv effekt på den sociala interaktionen hos dementa personer. Den verbala kommunikationen mellan de dementa ökade i en undersökning gjort av Greer et al. (30). En intressant aspekt var att leksaksdjur inte hade lika god effekt som levande sällskapsdjur på den verbala kommunikationen. Utifrån detta anser vi att levande djur är att föredra på

äldreboende men att ett substitut som ett leksaksdjur ändå kan ha en viss positiv effekt. Vår uppfattning är att användning av olika typer av levande sällskapsdjur på äldreboende ger liknande effekt på sociala interaktioner. Vid hinder i form av allergier eller liknande bör substitut till sällskapsdjur användas.

Även om vi i den här litteraturstudien valt att fokusera på sociala interaktioner ur ett objektivi perspektiv anser vi att ett socialt nätverk och sociala kontakter är en viktig del för att dementa personerna skall kunna uppleva en meningsfull vardag och därmed subjektivt uppleva välbefinnande. Ett socialt nätverk är någonting som ger trygghet samtidigt som det är en meningsfull aktivitet. Att ha någon att prata med och känna tillhörighet till tror vi är viktigt. Det kan vara ett sällskapsdjur eller en människa. Det ger en individ känslan av att vara betydelsefull i sin omgivning vilket är betydande för att känna välbefinnande.

Välbehag

Eriksson (17) definierar välbefinnande ur en subjektiv dimension av välbefinnande. Det innebär att uppleva välbefinnande (17). I Moretti et al. (23) studie framkom det att AAT hade en positiv inverkan på deltagarnas livskvalitet då deltagarna skattade sin livskvalitet högre efter djurterapi. Vi anser att det finns begränsningar med att låta dementa personer bedöma sin upplevda livskvalitet och förmedla detta i ett formulär. Det kanske är en bra metod om deltagarna är i en tidig fas i sin demenssjukdom. I Moretti et al. (23) studie använde de sig av tre svarsalternativ som enligt författarna var lätta att förstå. Det är bra att man tar hänsyn till dementas subjektiva känslor av välbefinnande i studier även om det riskerar att resultatet blir mindre tillförlitligt. Dock inser vi också att det kan vara svårt med dementa personer då de inte alltid uppfattas som orienterade.

Välbehag innebär bland annat att en individ känner glädje och positiva känslor menar Eriksson (17). Ett flertal studier (19, 22, 23) beskrev att deltagarna tyckte det var roligt att delta i AAT och att de ville fortsätta med det. Författarna menade att det medförde glädje och variation i vardagen. Detta tycker vi är en aspekt att ta hänsyn till. Det är viktigt att dementa personer upplever glädje och variation i vardagen på äldreboende för att uppleva en känsla av välbefinnande. Kawamura et al. (21) skriver att det bidrog till positiva emotionella känslor även efter AAT avslutats. Det är en intressant aspekt som vi hade velat veta mer kring. En fråga som väcks är hur länge ett ökat välbefinnandet består hos en dement person efter att ett sällskapsdjur besökt ett äldreboende. Tecken på glädje och positiva emotionella känslor hos de dementa personer kan tolkas som ett uttryck för upplevelse av välbefinnande och därmed välbefinnande och att sällskapsdjur har en positiv inverkan på detta.

Utifrån vad resultatet visar anser vi att införande av AAT på äldreboende kräver tydlig planering samt funderingar kring användandet av olika typer av sällskapsdjur. Klara rutiner bör fastställas och dessa rutiner bör kontinuerligt kontrolleras. För de boendes skull men också för att sällskapsdjuret inte ska fara illa och ha en bra miljö att leva i. En faktor som vi anser spelar en stor roll i arbete med sällskapsdjur inom vården är allergi. Det är därför mycket viktigt att se till att ingen har en pälsallergi på den avdelning man planerar att arbeta med sällskapsdjur inom vården, varken boende eller personal. Det är också viktigt att se till att alla boende på den

avdelningen ser positivt på sällskapsdjur inom vården och att ingen ska tvingas visats tillsammans med ett sällskapsdjur mot sin vilja.

Vi tycker att det är viktigt att betona vikten av att dementa personer kan uppleva hälsa och välbefinnande även om de har en sjukdomsdiagnos. Eriksson (16) beskriver att oavsett vad samhället anser och om man har en sjukdomsdiagnos kan en individ uppleva hälsa. Det är upplevelsen om det egna allmäntillståndet som både psykiskt och fysiskt som är hälsa vilket är unikt för varje person. De olika komponenterna av hälsa, sundhet friskhet och välbefinnande samverkar med varandra (16). Vi tror att det är viktigt när det gäller dementa personer att vårdpersonal tar hänsyn till sundhet, friskhet och välmåga som enligt Eriksson (16, 17) kan bedömas utifrån objektiva termer men också upplevas som subjektiva. Vi anser dock att observationer kan vara det enklaste sättet att få en bild av en kognitivt nedsatt persons hälsa. Samtidigt är det centralt att ta hänsyn till en individs subjektiva upplevelse av välbefinnande och glädje enligt Erikssons (17) teori för att få en samlad bild av en människas hälsa. Utifrån hennes teori om begreppet hälsa har resultatet i det här examensarbetet visat att sällskapsdjur har en positiv inverkan på dementa personers hälsa och välbefinnande.

I de flesta studier som undersökt aktiviteten hos dementa personer har forskarna använt sig av hundar. Vi hade också önskat att de jämförde olika djur som exempelvis katter för att se om det fanns någon skillnad på effekterna mellan djuren. Vi förstår dock att det är lättast att använda sig av hundar som redskap då hundar är mer samarbetsvilliga och lättränade än katter eller andra djur.

7. KONKLUSION

Denna litteraturstudie har genom sitt resultat bidragit till en ökad kunskap kring de olika effekter som sällskapsdjur på äldreboende har på dementa personers hälsa och välbefinnande. De slutsatser som kunde dras utifrån resultatet i denna litteraturöversikt är att sällskapsdjurs effekter på dementa personers hälsa och välbefinnande visade ett positivt resultat. Vårt mål med denna litteraturstudie var att utifrån resultatet kunna belysa och stärka de positiva effekter som sällskapsdjur har och att det kan ligga som en grund för att öka användningen av sällskapsdjur på äldreboende. Detta är en enkel omvårdnadsåtgärd som bör utvecklas och användas mer på äldreboenden i Sverige och i övriga världen. Självklart inser vi att det finns vissa hinder i användningar av sällskapsdjur inom vården som till exempel allergier.

8. FRAMTIDA FORSKNING

Vi tror att det finns stor potential till fortsatta studier och mer forskning inom detta ämne. Fler studier kring sällskapsdjurs inverkan på dementa personer behövs och kan stärka resultatet ytterligare. Fler studier med längre period och större populationer är en förutsättning för att få en säkrare bild om effekterna av sällskapsdjur på äldreboende är varaktiga.

9. REFERENSER

1. Höök I, Höök L. Hund på recept - den professionella vårdhunden. Stockholm: Gothia; 2010.
2. Bengtsson B. Äldreboende. Nationalencyklopedin.
3. Berleen G. Bättre hälsa hos äldre! Stockholm: Statens folkhälsoinstitut; 2003.
4. Sällskapsdjur. Nationalencyklopedin.
5. Norling I. Djur i vården - om hur sällskapsdjur kan påverka äldres hälsa och livskvalitet, egenvård och oberoende, avlasta och förbättra vård och omsorg, sänka vårdkostnader och förbättra vårdpersonalens arbetsmiljö. Göteborg: Sektionen för vårdforskning, Sahlgrenska universitetssjukhuset; 2002.
6. Vårdhundskolan. Hund på recept: En ny metod i vården 2011 [2012-10-01]. Available from: <http://www.vardhundskolan.se/faktaomvardhund>.
7. Beck-Friis B, Strang P, Beck-Friis A, Lunding H. Hundens betydelse i vården - erfarenheter och praktiska råd. Stockholm: Gothia; 2007.
8. Marcusson J, Blennow K, Skoog I, Wallin A, Röhl A. Alzheimers sjukdom och andra kognitiva sjukdomar. Stockholm: Liber; 2011.
9. Ragneskog H. Omvårdnad och omsorg vid demens. Göteborg: Printema; 2010.
10. Wimo A, Johansson L, Jönsson L. Demenssjukdomarnas samhällskostnader och antalet dementa i Sverige 2005. Stockholm: Socialstyrelsen; 2007.
11. Basun H, Bogdanovic N. Om demens: klinisk bild, utredning, vård och omvårdnad, konfusionstillstånd, genetik och biokemi, patologi, minnesfunktioner, vardagslivets aktiviteter, frågor om tvång och självbestämmande, hälsoekonomi. Stockholm: Hagman; 1999.
12. Antonovsky A, Elfstadius M. Hälsans mysterium. Stockholm: Natur och kultur; 2005.
13. Birkler J, Björkander Mannheimer E. Filosofi och omvårdnad - etik och människosyn. Stockholm: Liber; 2007.
14. World Health Organization. Definitions: emergencies [2012-10-30]. Available from: <http://www.who.int/hac/about/definitions/en/>.
15. Willman A. Hälsa och välbefinnande. In: Edberg A-K, Wijk H, editors. Omvårdnadens grunder Hälsa och ohälsa. Lund: Studentlitteratur; 2009. p. 27-43.

16. Eriksson K. Hälsans idé. Stockholm: Almqvist & Wiksell; 1989.
17. Eriksson K, Glaser P-I. Vårdteknologi. Stockholm: Almqvist & Wiksell; 1986.
18. Friberg F. Dags för uppsats: Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten. Lund: Studentlitteratur; 2012.
19. Motomura N, Yagi T, Ohyama H. Animal assisted therapy for people with dementia. *Psychogeriatrics*. 2004;4(2):40-2.
20. Willman A, Stoltz P, Bahtsevani C. Evidensbaserad omvårdnad - en bro mellan forskning & klinisk verksamhet. Lund: Studentlitteratur; 2011.
21. Kawamura N, Niiyama M, Niiyama H. Long-term evaluation of animal-assisted therapy for institutionalized elderly people: A preliminary result. *Psychogeriatrics*. 2007;7(1):8-13.
22. Prosser L, Townsend M, Staiger P. Older people's relationships with companion animals: a pilot study. *Nursing older people*. 2008;20(3):29-32.
23. Moretti F, De Ronchi D, Bernabei V, Marchetti L, Ferrari B, Forlani C, et al. Pet therapy in elderly patients with mental illness. *Psychogeriatrics*. 2011;11(2):125-9.
24. McCabe BW, Baun MM, Speich D, Agrawal S. Resident dog in the Alzheimer's special care unit. *Western Journal of Nursing Research*. 2002;24(6):684-96.
25. Katsinas RP. The use and implications of a canine companion in a therapeutic day program for nursing home residents with dementia. *Activities, Adaptation & Aging*. 2000;25(1):13-30.
26. Richeson NE. Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviors and social interactions of older adults with dementia. *American Journal of Alzheimer's Disease and other Dementias*. 2003;18(6):353-8.
27. Libin A, Cohen-Mansfield J. Therapeutic robocat for nursing home residents with dementia: preliminary inquiry. *American Journal of Alzheimer's Disease & Other Dementias*. 2004;19(2):111-6.
28. Sellers DM. The evaluation of an animal assisted therapy intervention for elders with dementia in long-term care. *Activities, Adaptation & Aging*. 2005;30(1):61-77.
29. Edwards NE, Beck AM. Animal-assisted therapy and nutrition in Alzheimer's disease. *Western Journal of Nursing Research*. 2002;24(6):697-712.

30. Greer KL, Pustay KA, Zaun TC, Coppens P. A comparison of the effects of toys versus live animals on the communication of patients with dementia of the Alzheimer's type. *Clinical Gerontologist*. 2002;24(3/4):157-82.

10. BILAGOR

10.1 BILAGA 1. ARTIKELSÖKNING

Datum	Databas	Sökord	Begränsningar	Antal Träffar	Valda artiklar nr och referens
2012-09-07	CINAHL	Animal assisted therapy, dementia	Peer reviewed	9	3 (28), 4 (26)
2012-09-07	CINAHL	Pet therapy, dog	Peer reviewed	28	14 (24)
2012-09-07	Scopus	Companion animal, nursing home		24	6 (22)
2012-10-01	Scopus	Animal assisted therapy, dementia		32	22 (21)
2012-10-01	CINAHL	Animal assisted therapy, alzheimers disease	Peer reviewed	4	1 (29)
2012-10-01	CINAHL	Pet, nursing home, dementia	Peer reviewed	20	7 (27), 10 (25), 14 (30)
2012-10-01	PubMed	Animal assisted therapy, dementia		28	5 (23)
2012-10-05	Summon	"Animal assisted therapy for people with dementia"	Artiklar från vetenskapliga publikationer, inklusive vetenskapligt granskade.	6	1 (19)

10.2 BILAGA 2. ARTIKELÖVERSIKT

<i>Titel, författare, Tidskrift, år, land</i>	<i>Syfte</i>	<i>Metod (mätinstrument, urval, m.m)</i>	<i>Resultat</i>	<i>Kvalitet</i>
<p>“Pet therapy in elderly patients with mental illness.”(23)</p> <p>Moretti F., De Ronchi D., Bernabei V., Marchetti L., Ferrari B., Forlani C., Negretti F., Sacchetti C. & Atti A.-R.</p> <p>Psychogeriatrics</p> <p>2011</p> <p>Italien</p>	<p>Utvärdera effekterna av sällskapsdjur på livskvalitet, kognitiv funktion samt humör på äldre personer med demens, depression eller psykos.</p>	<p>Kvantitativ med kvalitativa inslag. Mini-Mental State Examination (MMSE), Geriatric Depression Scale (GDS) och ett frågeformulär om upplevd livskvalitet. Mätningar gjordes före och efter djurterapin med 4 hundar som varade i 6 veckor, 90 min en gång i veckan på ett äldreboende. 21 personer deltog i studien, 10 i djurterapigrupp och 11 i kontrollgrupp.</p>	<p>Kognitiva funktioner förbättrades efter djurterapin. Djurterapin hade en positiv effekt på den självupplevda livskvalitén som ökade. Deltagarna i studien upplevde att djuren hade en lugnande inverkan på dem.</p>	<p>Hög</p>
<p>“Long-term evaluation of animal-assisted therapy for institutionalized elderly people: a preliminary result.”(21)</p> <p>Kawamura N., Niiyama M. & Niiyama H.</p> <p>Psychogeriatrics</p> <p>2007</p> <p>Japan</p>	<p>Studera de långsiktiga beteendemässiga och psykologiska effekterna av AAT på äldre personer boende på ett äldreboende.</p>	<p>Kvantitativ. Observationer med hjälp av Mental Function Impairment Scale (MENFIS) och GBS Scale Japanese (GBSS-J). 10 personer med demens fick besök av fyra hundar på äldreboendet i ca 30 min 2 gånger/månad i ett år.</p>	<p>Intellektuella och emotionella funktioner samt spontan aktivitet förbättrades hos deltagarna de första 6 mån för att försämrats lite efter sista 6 mån enl. GBSS-J. MENFIS visade förbättringar i patienternas känslomässiga välbefinnande och beteende efter 12 mån.</p>	<p>Medel</p>

<p>”The Use and Implications of a Canine Companion in a Therapeutic Day Program for Nursing Home Residents with Dementia.”(25)</p> <p>Katsinas R. P.</p> <p>Activities, Adaptation & Aging</p> <p>2000</p> <p>USA</p>	<p>Undersöka vilka funktioner en vårdhund kan fylla för dementa personer på äldreboende</p>	<p>Kvalitativ observationsstudie. 12 deltagare med demenssjukdom på ett äldreboende. En utbildad vårdhund som besökte boendet 2 ggr/vecka i 6 mån.</p>	<p>Vårdhunden bidrog till ett ökat socialt samspel mellan deltagarna. De pratade med personal och varandra om hunden och tidigare hundar. Ökad minnesförmåga och orientering till vilken dag i veckan det var.</p>	<p>Hög</p>
<p>“Effects of animal-assisted therapy on agitated behaviours and social interaction of older adults with dementia.”(26)</p> <p>Richeson N. E.</p> <p>American Journal of Alzheimer’s Disease and Other Dementias</p> <p>2003</p> <p>Storbritannien</p>	<p>Att undersöka forskarnas hypoteser om:</p> <p>De deltagande kan bli mindre agiterade från effekten av AAT.</p> <p>Effekten av AAT skall ge de deltagande en ökad social kontakt.</p>	<p>Kvantitativ. 15 st. deltagande boende på äldreboende med någon typ av diagnostiserad demenssjukdom som fem dagar i veckan fick besök under en timma av en eller flera hundar under tre veckors tid. För analysering av testet användes Mini-Mental State Examination (MMSE) och ”The flow sheet”, en datakollektion för att bestämma social interaktion efter samverkan av AAT.</p>	<p>AAT hade en positiv effekt på de dementas agiterade beteende. En signifikant statistisk minskning av agiterat beteende kunde ses. AAT bidrog också till ett ökat socialt samspel samt social interaktion då man jämförde första veckans resultat i förhållande till sista veckan under studiens gång. Några av deltagarna var mer alerta under interventionsfasen och några tog upp minnen som relaterades till djur från deras tidigare</p>	<p>Medel</p>

			liv.	
<p>”Animal assisted therapy for people with dementia.”(19)</p> <p>Motomura N., Yagi T. & Ohyama H.</p> <p>Psychogeriatrics</p> <p>2004</p> <p>Japan</p>	<p>Utvärdera effekterna av AAT på dementa personer på äldreboende genom mätningar av deltagarnas mentala status</p>	<p>Kvantitativ med kvalitativa inslag. 8 dementa personer på ett äldreboende fick under 4 dagar träffa 2 hundar under 1 timme per dag. Gjordes mätningar före och efter AAT. Mätinstrumenten som användes var geriatric depression scale (GDS), physical self-maintenance scale (PSMS), mini-mental state examination (MMSE), apathy scale och irritability scale.</p>	<p>Ingen signifikant skillnad på irritability scale, GDS, PSMS och MMSE före och efter AAT. Apatiskalan som mätte aktivitet och apati förbättrades signifikant hos deltagarna efter AAT. Deltagarna tyckte att det var kul att delta i AAT och ville fortsätta med det, de tyckte om hundar mer efter deltagandet.</p>	Låg
<p>“Therapeutic robotcat for nursing home residents with dementia: Preliminary inquiry.”(27)</p> <p>Libin A. & Cohen-Mansfield J.</p> <p>American Journal of Alzheimer's Disease and Other Dementias</p> <p>2004</p> <p>USA</p>	<p>Vilka effekter som uppstår när en dement person interagerar med ett husdjur som är en robot och om det är någon skillnad att använda en plynch katt eller en robotkatt.</p>	<p>Kvantitativ interventionsstudie. Mätningarna gjordes genom observation med hjälp av Agiterade beteenden Kartläggnings Instrument (ABMI) och Lawton’s Modified Behavior Stream. 9 personer med demenssjukdom som bodde på ett äldreboende deltog i studien. Delade i två grupper fick de interagera med plynch katten eller robotkatten och sedan byttes djuren. Interventionen pågick 10 min med varje typ av katt.</p>	<p>Integrering med de båda katterna var kopplad till minskad oro, ökad glädje och intresse. Agitation och fysiskt störande beteenden minskade under sessionerna med plynch katten och robotkatten. Det fanns ingen skillnad mellan att använda en plynch katt och en robotkatt på personer med demens.</p>	Medel

<p>”Resident dog in the Alzheimer’s Special Care Unit”(24)</p> <p>McCabe B. W., Baun M. M., Speich D. & Agrawal S.</p> <p>Western Journal of Nursing Research</p> <p>2002</p> <p>USA</p>	<p>Undersöka effekten av införandet av en bosatt hund på ett äldreboende personer med Alzheimer sjukdom.</p>	<p>Kvantitativ. 22 st deltagande boende på ett äldreboende med diagnostiserad Alzheimer sjukdom. De deltagande fick en hund bosatt på äldreboendet under en period för att mäta hundens effekter. Som mätinstrument användes Behavior Problem Scale (NHBPS) till studien där den totala poängen analyserades.</p>	<p>Närvaron av den bosatta hunden minskade förekomsten av beteendestörningar så som agiterat beteende och oro under studiens gång. Det var en statistisk signifikant minskning av medelvärdet av beteende störningar då man jämförde innan hunden flyttade in och under de veckor hunden bodde på äldreboendet under studiens gång.</p>	<p>Medel</p>
<p>”The Evaluation of an Animal Assisted Therapy Intervention for Elders with Dementia in Long-Term Care”(28)</p> <p>Sellers D. M.</p> <p>Activities, Adaption & Aging</p> <p>2008</p> <p>USA</p>	<p>Testa om deltagarna hade ett minskat agiterat beteende och om de visade ett ökat socialt beteende under studiens gång med AAT i jämförelse med innan</p>	<p>Kvantitativ. 4 deltagande boende på äldreboende med någon typ av demenssjukdom. Studien pågick under 28 dagar, med fyra faser (två kontrollfaser samt två interventionsfaser med AAT). filmade deltagarna under 15 min varje dag och all verbal kommunikation spelades in. Deltog i AAT med hundar. Agitation Behavior Mapping Instrument (ABMI), Social Behavior Observation Checklist (SBOC) användes för att</p>	<p>AAT interventionen visade en god effekt på deltagarnas sociala beteende. Alla deltagande visade ett ökat socialt beteende under AAT interventionen i jämförelse med ”baseline”. Tre av fyra deltagande visade också en signifikant minskning av agiterat beteende under interventionen.</p>	<p>Medel</p>

		definiera de deltagandes sociala beteenden.		
<p>”Animal-Assisted Therapy and Nutrition in Alzheimer’s Disease”(29)</p> <p>Edwards N. E. & Beck A. M.</p> <p>Western Journal of Nursing Ressearch</p> <p>2002</p> <p>USA</p>	Undersöka akvariefiskars effekt på dementas matintag.	Kvantitativ. 62 deltagande boende på olika äldreboende diagnostiserade med Alzheimers sjukdom. En interventionsgrupp samt en kontrollgrupp. Maten vägdes innan och efter måltiden hos båda grupperna för att jämföra om gruppen som fick se akvariefiskar hade ett ökat matintag jämfört med kontrollgruppen.	Hos de deltagarna som fick se på ett riktigt akvarium ökade matintaget statistisk signifikant. Man såg också en viktökning hos de deltagande och mindre användning av matsubstitut.	Medel
<p>” A comparison of the effects of toys versus live animals on the communication of patients with dementia of the Alzheimer's type.”(30)</p> <p>Greer K. L., Pustay K. A., Zaun T. C. & Coppens P.</p> <p>Clinical Gerontologist</p> <p>2002</p> <p>USA</p>	Undersöka effekten av en levande katt jämfört med en leksakskatt på verbal kommunikation på dementa personer som bor på äldreboende.	Kvalitativ. 6 personer med demens på ett äldreboende indelade i två grupper. De fick sitta i separata rum där de under 30 min träffade levande katter och leksakskatter i omgångar. Sessionerna videofilmades och kommunikationen mellan deltagarna mättes genom antal ord, antal inledda konversationer samt meningsfull information (MIE).	Vid närvaro av de levande katterna ökade kommunikationen mellan deltagare vad gäller antal ord, inledda konversationer och meningsfull information. Leksakskatterna bidrog till ökad kommunikation men inte lika mycket som de levande katterna.	Medel

<p>”Older people’s relationship with companion animals: a pilot study.”(22)</p> <p>Prosser L., Townsend M. & Staiger P.</p> <p>Nursing older people</p> <p>2008</p> <p>Australien</p>	<p>Studera effekten av sällskapsdjur på äldre personer hälsa och välbefinnande.</p>	<p>Kvalitativ.</p> <p>18 deltagare fick träffa olika typer av sällskapsdjur (hundar, katter, grisar och kaniner).</p> <p>Interventionen pågick i 6 veckor, i 90 min en dag i veckan.</p> <p>Datainsamling gjordes genom observationer från personal och frågeformulär som besvarades av deltagare och personal före och efter interventionen.</p>	<p>Ökade sociala interaktionen mellan deltagarna. De upplevde glädje och välmående av att vistas tillsammans med sällskapsdjuren och det medförde variation i det dagliga livet.</p>	<p>Medel</p>
--	---	---	--	--------------

10.3 BILAGA 3. KVALITETSGRANSKNING KVALITATIV METOD

EXEMPEL PÅ PROTOKOLL FÖR KVALITETSBEDÖMNING AV STUDIER MED KVALITATIV METOD

Beskrivning av studien, t.ex. metodval

Finns det ett tydligt syfte? Ja Nej Vet ej

Patientkaraktäristika
Antal
Ålder
Man/kvinna

Är kontexten presenterad? Ja Nej Vet ej

Etiskt resonemang? Ja Nej Vet ej

Urval

- Relevant? Ja Nej Vet ej

- Strategiskt? Ja Nej Vet ej

Metod för

- urvalsförfarande tydligt beskrivet? Ja Nej Vet ej

- datainsamling tydligt beskriven? Ja Nej Vet ej

- analys tydligt beskriven? Ja Nej Vet ej

Giltighet

- Är resultatet logiskt, begripligt? Ja Nej Vet ej

- Råder datamättnad? (om tillämpligt) Ja Nej Vet ej

- Råder analysmättnad? Ja Nej Vet ej

Kommunicerbarhet

- Redovisas resultatet klart och tydligt? Ja Nej Vet ej

- Redovisas resultatet i förhållande till en teoretisk referensram? Ja Nej Vet ej

- Genereras teori? Ja Nej Vet ej

Huvudfynd

Vilket/-n fenomen/upplevelse/mening beskrivs? Är beskrivning/analys adekvat?

.....
.....
.....
.....
.....

Sammanfattande bedömning av kvalitet

Hög Medel Låg

Granskare (sign)

10.4. BILAGA 4. KVALITETSGRANSKNING KVANTITATIV METOD

EXEMPEL PÅ PROTOKOLL FÖR KVALITETSBEDÖMNING AV STUDIER MED KVANTITATIV METOD, RCT & CCT

Beskrivning av studien

Forskningsmetod RCT CCT (ej randomiserad)
 multicenter, antal center.....
 Kontrollgrupp/er

Patientkaraktäristika Antal.....
 Ålder

Man/Kvinna

Kriterier för inkludering/exkludering

Adekvat Ja Nej
inkludering/exklusion

Vad avsåg studien att studera?

Dvs. vad var dess primära resp. sekundära effektmått

Urvalsförfarandet beskrivet?	☐ Ja	☐ Nej	
Representativt urval?	☐ Ja	☐ Nej	
Randomiseringsförfarande beskrivet?	☐ Ja	☐ Nej	☐ Vet ej
Likvärdiga grupper vid start?	☐ Ja	☐ Nej	☐ Vet ej
Analyserade i den grupp som de randomiserades till?	☐ Ja	☐ Nej	☐ Vet ej
Blindning av patienter?	☐ Ja	☐ Nej	☐ Vet ej
Blindning av vårdare?	☐ Ja	☐ Nej	☐ Vet ej
Blindning av forskare?	☐ Ja	☐ Nej	☐ Vet ej

Bortfall

Bortfallsanalysen beskriven?	☐ Ja	☐ Nej
Bortfallsstorleken beskriven?	☐ Ja	☐ Nej
Adekvat statistisk metod?	☐ Ja	☐ Nej
Etiskt resonemang?	☐ Ja	☐ Nej

Hur tillförlitligt är resultatet?

Är instrumenten valida?	☐ Ja	☐ Nej
Är instrumenten reliabla?	☐ Ja	☐ Nej
Är resultatet generaliserbart?	☐ Ja	☐ Nej

Huvudfynd (hur stor var effekten?, hur beräknades effekten?, NNT, konfidensintervall, statistisk signifikans, klinisk signifikans, powerberäkning)

.....
.....
.....

Sammanfattande bedömning av kvalitet

- Hög Medel Låg

Kommentar

.....
.....

Granskare sign: